

**Finansuoja
Europos Sąjunga**

Erasmus+ projektas „Mokinių bendrųjų kompetencijų ugdymas pamokose ir mokyklos popamokinėje veikloje“ Nr. 2024-1-PL01-KA220-SCH-000247484

PAGALBOS GAVĖJA WĘGORZEWO SAVIVALDYBĖ

**Autorius: Joanna Soćko, Anna Gocłowska
Giżycko rajono švietimo plėtros centras
Licencija CC0**

Finansuojama Europos Sąjungos lėšomis. Tačiau išreiškiamas požiūris ar nuomonė yra tik autoriaus (-ių) ir nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios įstaigos (EACEA) požiūrį ar nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikoma už juos atsakinga

**PROJEKTO PAVADINIMAS: " Mokinių pasirinktų bendrųjų
kompetencijų ugdymas per pamokas ir neformaliąją veiklą".Nr 2024-1-
PL01-KA220-SCH-000247484/2**

Pasirinktų bendrųjų gebėjimų svarba asmeniniam ir socialiniam žmogaus tobulėjimui

1 diena Ekspertė / trenerė - Joanna Soćko, Anna Gocłowska

Vadovaujanti organizacija - Perlų pradinė mokykla - Lenkija

1. kompetencijų apibrėžimas. Bendrųjų kompetencijų apibrėžimas.

---

2. Europos Tarybos rekomendacijos dėl 8 bendrųjų kompetencijų.

3. Kiekvienos iš aštuonių bendrųjų kompetencijų apibūdinimas.

4. Kiekvienos bendrosios kompetencijos svarba asmeniniam ir socialiniam vystymuisi bei visuomenei.

5. Mokyklų plėtros kryptys, siekiant stiprinti mokinių bendrąsias kompetencijas.

6. Bendrųjų kompetencijų ugdymas yra kiekvieno mokytojo užduotis.

7. Pasirinkti aktyvinimo metodai bendrųjų kompetencijų ugdymui.

8. Kompetencijų lygio matavimo pavyzdžiai.

1 pratimas

"Bendroji kompetencija yra...".—

„Į ką labiausiai koncentravomės? Kas mums svarbiausia apibrėžiant kompetenciją?

2 pratimas

Kortelių, ant kurių užrašytos vaikų svajonės, traukimas.

"Ateityje noriu tapti...(policininku / statybininku / balerina / čiuožėju / slidininku / futbolininku / gydytoju / statybininku / drabužių dizaineriu / siuvėju / bibliotekininku) "....

2 pratimas

Kokių žinių reikia, norint užsiimti šia profesija?

Kokių įgūdžių reikia, norint dirbti šioje profesijoje?

Kokios nuostatos yra palankios, norint užsiimti šia profesija?

Ką gali padaryti mokykla, kad padėtų vaikui įgyvendinti svajonę būti...?

Kokias veiklas / užsiėmimus galima suplanuoti vaikui?

3 pratimas

Filmas „Ikimokyklinukai apie kompetencijas” (filmo trukmė: 4:02 min.)

<https://www.youtube.com/watch?v=D2B--sSMYpw>

Autorský film : Anna Wrona. Bendradarbiavimas : Martyna Głębocka, Barbara Grzegorczyk , Świętokrzyskie mokytojų rengimo centras

Kaip vaikai apibrėžia kompetenciją, į kokius kompetencijos elementus jie dažniausiai atkreipia dėmesį?

Baigiamasis raundas:

"Šis pratimas padėjo man suprasti..."

2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija
2006/962/EB dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų:

Pagrindinės mokymosi visą gyvenimą kompetencijos.

Europos orientacinė sistema,

1. Kompetencijos apibrėžimas. Pagrindinių kompetencijų apibrėžimas.

Aštuoni bendrieji gebėjimai - tai žinios, įgūdžiai ir požiūriai, kurie laikomi esminiais asmeniniam augimui ir tobulėjimui, aktyviam pilietiškumui, socialinei įtraukčiai ir užimtumui.

Kompetencija apibrėžiama kaip žinių, įgūdžių ir požiūrių derinys:

- (a) **žinias** sudaro faktai ir skaičiai, sąvokos, idėjos ir teorijos, kurios jau yra nusistovėjusios ir padeda suprasti tam tikrą sritį ar problemą;
- (b) **įgūdžiai** apibrėžiami kaip gebėjimas ir pajėgumas vykdyti procesus ir naudotis turimomis žiniomis siekiant rezultatų;
- (c) **požiūriai** apibūdina nuostatas ir mąstymo būdus, skirtus veikti arba reaguoti į idėjas, žmones ar situacijas, su kuriomis susiduriama.

-
- -Bendrieji gebėjimai - tai gebėjimai, kurių reikia visiems asmenims, kad jie galėtų save realizuoti ir tobulėti, įsidarbinti, būti socialiai įtraukti ir būti aktyviais piliečiais.
  - -Jie ugdomi atsižvelgiant į mokymosi visą gyvenimą perspektyvą, nuo ankstyvosios vaikystės iki brandos.

2.Europos Tarybos rekomendacijos dėl 8 pagrindinių kompetencijų.

Šiuo metu galioja 2018 m. gegužės 22 d. Europos Tarybos rekomendacijos dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų, kuriose apibrėžti aštuoni bendrieji gebėjimai.

Orientaciniuose metmenyse nustatytos aštuonios bendrosios kompetencijos:

1. raštingumo kompetencija,
2. daugiakalbystės kompetencija,
3. matematinė kompetencija ir gamtos mokslų, technologijų ir inžinerijos kompetencija,
4. skaitmeninė kompetencija,
5. asmeninė, socialinė ir mokymosi mokytis kompetencija,
6. pilietiškumo kompetencija,
7. verslumo kompetencija,
8. kultūrinio sąmoningumo ir raiškos kompetencija.

Integruota įgūdžių strategija

Įgūdžių strategija (ZSU) - tai dokumentas, kuris integruoja nacionalinius strateginio pobūdžio dokumentus, įskaitant Atsakingos plėtros strategiją ir viršregionines ekonominės ir socialinės plėtros strategijas, atsižvelgiant į valstybės politiką bendrojo lavinimo, profesinio mokymo, aukštojo mokslo ir suaugusiųjų mokymosi srityse.

Pirminis ZSU tikslas – sudaryti galimybes ir sąlygas ugdyti įgūdžius, būtinus stiprinti socialinį kapitalą, socialinę įtrauktį, ekonomikos augimą ir pasiekti aukštą gyvenimo kokybę (ZSU, 2019, p. 11).

- 1. didinti vaikų, paauglių ir suaugusiųjų pagrindinių įgūdžių lygį,
- 2. ugdyti ir skleisti mokymosi kultūrą, orientuotą į aktyvų ir nuolatinį įgūdžių ugdymą,
- 3. didinti darbdavių dalyvavimą tobulinant ir geriau panaudojant įgūdžius;
- 4. sukurti veiksmingą diagnostavimo ir informavimo apie esamą būklę ir įgūdžių poreikį sistemą;
- 5. veiksmingų ir ilgalaikių ministerijų ir sektorių bendradarbiavimo ir koordinavimo įgūdžių ugdymo srityje mechanizmų kūrimas;
- 6. tobulėjimo galimybių ir gebėjimų panaudojimo galimybių suvienodinimas (ZSU, 2019, p. 11).

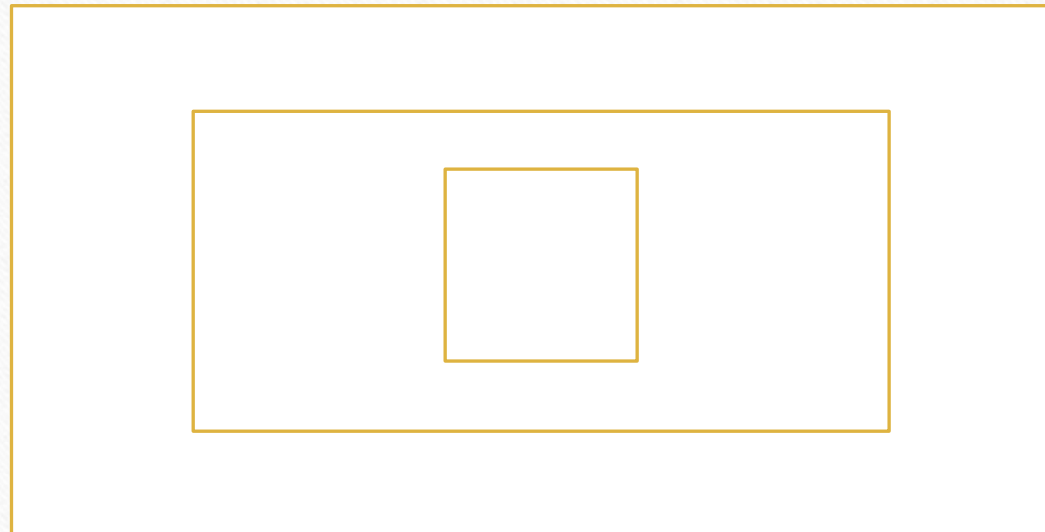
Bendrosios kompetencijos kortos

- Nupieškite pokerio plakata pagal schemą:
- Pasirinkite savo grupėje kortų saugotoją, kuris išskleis kortas į kaladę - jos bus atskleistos ir perskaitytos viena po kitos.
- Saugotojas atskleidžia pirmąją kortą ir garsiai perskaito jos turinį. Grupės narių užduotis - nustatyti, kuriame lentos kvadratyje ji turėtų būti padėta (šių nustatymų metu kortų saugotojas prisiima žaidėjo vaidmenį - jis dalyvauja diskusijoje ir pateikia savo argumentus). Sprendimas padėti kortelę ant vienos iš trijų pusių turi būti grupės sprendimas.

Bendrosios kompetencijos kortos

Bendrosios kompetencijos kortos. Dėmesio !

- Į vidurinį langelį įdėkite kortelę, apibūdinančią kompetenciją, kurią geriausiai gebate ugdyti vaikams ir esate pasiekę reikšmingų, dokumentais patvirtintų laimėjimų šioje srityje.
- Vidutiniame langelyje dedate kortelę su aprašyta kompetencija, kurią gerai ugdote vaikams, ir turite tai patvirtinančių dokumentų.
- Lentelės krašte dedate kortelę (ne daugiau kaip dvi), kurioje aprašote kompetenciją, kurią efektyviai ugdyti vaikams jums atrodo sunkiausia ir problemiškausia.
- Kai pirmoji kortelė atsiduria grupės pasirinktoje srityje, mentorius atskleidžia kitą kortelę. Šis procesas kartojamas tol, kol baigsis kortelės.

Svarbiausia ne tai, kad esate geresnis už kitus. Svarbiausia, kad esate geresnis nei buvote vakar.

Mahatma Gandhi

5 pratimas

Pasirinkite vieną kompetenciją

Mano stipriosios pusės įgyvendinant kompetencijas.

Mano veiklos iššūkiai - ties kuo dirbsiu artimiausiu metu?

Įsivertinimas / autorefleksija

- Reflektuojančio praktiko dienoraštis
- Profesinis portfelis
- Vaizdo stebėjimas kaip mokytojo savirefleksijos metodas
- Mokytojo įsivertinimo lapas

Reflektuojančio praktiko dienoraštis

- refleksija veiksmė - mokytojas veikia ir kartu analizuoja veiksmą.
- veiksmo refleksija - vyksta po to, kai veiksmas jau atliktas

Profesinis portfolio

Yra įvairių portfolio apibrėžimo būdų

- medžiagos tam tikra tema rinkinys;
- kūrinių, atspindinčių autoriaus pasiekimus, rinkinys;
- mokytojo ar mokytojų grupės darbo tam tikru klausimu dokumentacija;
- dokumentų, liudijančių kieno nors žinias, rinkinys.
- straipsniai, užrašai, terminai, susiję su tam tikra tema;
- grafinis tam tikro dalyko vaizdavimas, pvz., diagramos, lentelės;
- piešiniai, projektai, nuotraukos;
- skaitymo užrašai, aforizmai;
- apsakymai, disertacijos, esė;
- įrašai (CD/DVD, pendriveuose).

Savirefleksija - pavyzdys Katarzyna Dryjas, Malgorzata Jas - Parama darželiams ugdant vaikų kompetencijas... Aš, kaip mokytoja, ugdanti pagrindines mokinių kompetencijas

---

Aš, kaip mokytojas, ugdantis mokinių bendruosius gebėjimus

Bendrosios kompetencijos pavadinimas: .....

Grupė: ..... Vaikų amžius grupėje: .....

Darželio užduotys iš pagrindinio ugdymo programos, skirtos šiai vaikų kompetencijai ugdyti:

1) ..... 2) ..... 3) ..... 4) .....

Mano stipriosios pusės įgyvendinant užduotis: .....

5. Mano iššūkiai įgyvendinant užduotis - prie ko dirbsiu artimiausiu metu? .....

Vaiko pasiekimai / raidos sfera, įtraukti į pagrindinę programą ikimokyklinio ugdymo pabaigoje - adekvati pagrindinei kompetencijai :

1) ..... 2) ..... 3) ..... 4) .....

Mano ikimokyklinukų stipriosios pusės (adekvačios jų raidos etapui): .....

Silpnosios jų pusės - į ką sutelksiu dėmesį dirbdamas su savo ikimokyklinukais artimiausiu metu? .....

Katarzyna Dryjas, Małgorzata Jas - Pagalba darželiams ugdant vaikų kompetenciją...

Pagrindinėje mokymo programoje rekomenduojamos sąlygos ir įgyvendinimas, kad būtų skatinamas pagrindinės kompetencijos ugdymas: .....

Ką darau gerai kurdamas sąlygas pagrindinei mokymo programai įgyvendinti? Kaip žinau, kad tai darau gerai? .....

Prie ko dirbsiu artimiausiu metu, kad pagerinčiau sąlygas ir būdus šiai pagrindinei mokinių kompetencijai formuoti? .....

Kas man trukdo veiksmingai formuoti šią pagrindinę kompetenciją mano ugdytiniams? .....
.....

Ko reikia, kad pagerinčiau savo darbą formuojant šią pagrindinę kompetenciją savo ugdytiniams? .....

Bendravimas gimtąja kalba (1)

Apibrėžimas: Bendravimas gimtąja kalba - tai gebėjimas išreikšti ir interpretuoti sąvokas, mintis, jausmus, faktus ir nuomones kalba ir raštu (klausymasis, kalbėjimas, skaitymas ir rašymas) bei tinkamai ir kūrybiškai kalbiškai bendrauti įvairiomis socialinėmis ir kultūrinėmis aplinkybėmis - švietimo ir ugdymo, darbo, namų ir laisvalaikio.

Bendravimas gimtąja kalba (1)

Su šia kompetencija susijusios svarbiausios žinios, įgūdžiai ir nuostatos:

Norint bendrauti gimtąja kalba, reikia išmanyti: žodyną, funkcinę gramatiką ir kalbos funkcijas.

Asmenys turėtų gebėti bendrauti žodžiu ir raštu įvairiose komunikacinėse situacijose, taip pat gebėti stebėti savo bendravimą ir pritaikyti jį prie situacijos reikalavimų.

Ši kompetencija taip pat apima gebėjimą atskirti ir naudoti įvairių tipų tekstus, ieškoti, rinkti ir apdoroti informaciją, naudotis pagalbinėmis priemonėmis, formuluoti ir įtikinamai reikšti savo argumentus žodžiu ir raštu, atitinkančius kontekstą.

Teigiamas požiūris į bendravimą gimtąja kalba apima norą dalyvauti kritiškame ir konstruktyviame dialoge, jautrumą estetinėms savybėms ir norą jas realizuoti, susidomėjimą bendravimu su kitais žmonėmis.

Jis apima kalbos poveikio kitiems žmonėms suvokimą ir būtinybę suprasti ir vartoti kalbą pozityviai bei socialiai atsakingai.

**Mokyklų plėtros kryptys, skirtos mokinių pagrindinėms
kompetencijoms stiprinti.**

**Ką darome šiandien?
Projektai, veikla?**

Bendravimas užsienio kalbomis (2)

Apibrėžimas: Bendravimas užsienio kalbomis iš esmės grindžiamas tais pačiais įgūdžiais kaip ir bendravimas gimtąja kalba - gebėjimu suprasti, išreikšti ir interpretuoti sąvokas, mintis, jausmus, faktus ir nuomones kalbant ir rašant (klausymo supratimas, kalbėjimas, skaitymas ir rašymas) įvairiose socialinėse ir kultūrinėse aplinkose (švietimo ir mokymo, darbo, namų ir laisvalaikio) pagal asmens norus ar poreikius.

Bendravimui užsienio kalbomis taip pat reikalingi tokie įgūdžiai kaip tarpininkavimas ir kultūrinių skirtumų supratimas. Tai, koku laipsniu asmuo įvaldo kalbą, gali skirtis tarp keturių kalbinių gebėjimų (klausymo supratimo, kalbėjimo, skaitymo ir rašymo) ir atskirų kalbų bei priklausyti nuo socialinio ir kultūrinio konteksto, susijusio su asmens asmenine patirtimi, aplinka ir poreikiais ar interesais.

Bendravimas užsienio kalbomis (2)

Su šia kompetencija susijusios svarbiausios žinios, įgūdžiai ir nuostatos:

- Norint gebėti bendrauti užsienio kalbomis, reikia išmanyti žodyną ir funkcinę gramatiką, žinoti pagrindinius verbalinės sąveikos tipus ir kalbos registrus. Taip pat svarbu išmanyti socialines konvencijas ir kultūrinį kalbų aspektą bei kintamumą.
- Būtinus bendravimo užsienio kalbomis įgūdžius sudaro gebėjimas suprasti žodinius pranešimus, pradėti, palaikyti ir užbaigti pokalbį, skaityti, suprasti ir rašyti tekstus, atsižvelgiant į asmens poreikius.
- Teigiamas požiūris apima kultūrinės įvairovės suvokimą, taip pat domėjimąsi kalbomis ir tarpkultūriniu bendravimu bei smalsumą.

Mokyklų plėtros kryptys, skirtos mokinių bendrosioms kompetencijoms stiprinti.

**Ką darome šiandien?
Projektai, veikla?**

Matematinė kompetencija ir pagrindiniai gebėjimai mokslo ir technologijų srityje (3)

- Apibrėžimas: A. Matematinė kompetencija apima ne tik žinias, bet ir procesą bei veiklą, o jos pagrindą sudaro tvirtas gebėjimas ugdyti ir naudoti matematinį mąstymą sprendžiant kasdienėse situacijose kylančias problemas. skaičiavimo įgūdžių įvaldymas.
- Matematinė kompetencija apima - įvairiu laipsniu - gebėjimą ir norą naudotis matematinio mąstymo būdais (loginis ir erdvinis mąstymas) ir pateikimo būdais (formulės, modeliai, konstrukcijos, grafikai, lentelės).
- B. Mokslinė kompetencija - tai gebėjimas ir noras naudotis turimomis žiniomis ir metodologija, kad būtų galima paaiškinti gamtos pasaulį, formuluoti klausimus ir daryti įrodymais pagrįstas išvadas.
- Mokslo ir technologijų kompetencija apima supratimą apie žmogaus veiklos sukeltus pokyčius ir atskirų piliečių atsakomybę.

Matematinė kompetencija ir pagrindiniai gebėjimai gamtos mokslų ir technologijų srityje (3) Su šia kompetencija susijusios esminės žinios, įgūdžiai ir nuostatos:

A. Būtinios matematikos žinios - tai geras skaičiavimo įgūdis, žinios apie matus ir struktūras, pagrindinius matematinio vaizdavimo veiksmus ir būdus, matematinių terminų ir sąvokų supratimas bei suvokimas, į kokius klausimus gali atsakyti matematika.

Asmuo turėtų gebėti taikyti pagrindinius matematikos principus ir procesus kasdienėse asmeninėse ir profesinėse situacijose, sekti ir vertinti argumentų seką.

Matematinė kompetencija ir pagrindiniai gebėjimai gamtos mokslų ir technologijų srityje (3)

Su šia kompetencija susijusios esminės žinios, įgūdžiai ir nuostatos:

- Mokslo ir technologijų atveju reikalingos žinios apima pagrindinius gamtos principus, pagrindines mokslo sąvokas, principus ir metodus, technologijas ir techninius produktus bei procesus ir mokslo bei technologijų poveikio gamtos pasauliui supratimą.
- Įgūdžiai apima gebėjimą naudoti ir valdyti technines priemones ir įrangą bei mokslinius duomenis, kad būtų pasiektas tikslas, priimtas sprendimas ar padaryta įrodymais pagrįsta išvada.
- Asmenys taip pat turėtų gebėti atpažinti būtinus mokslinio tyrimo bruožus ir gebėti suformuluoti išvadas ir argumentus, kuriais remiantis tos išvados buvo padarytos.
- Šios srities kompetencija apima kritinio supratimo ir smalsumo nuostatas, domėjimąsi etikos klausimais ir pagarbą saugumui bei tvarumui, ypač atsižvelgiant į mokslo ir technologijų pažangą, susijusią su asmens, jo šeimos ir bendruomenės bei pasaulinėmis problemomis.

Mokykloms skirtos gairės, kaip ugdyti mokinių bendruosius gebėjimus.

**Ką darome šiandien?
Projektai, veikla?**

Skaitmeninė kompetencija (4)

- Apibrėžimas: Skaitmeninė kompetencija apima gebėjimą sumaniai ir kritiškai naudotis informacinės visuomenės technologijomis (IVT) darbe, laisvalaikiu ir bendravime.
- Jie grindžiami pagrindiniais IRT įgūdžiais: naudotis kompiuteriu siekiant gauti, vertinti, saugoti, kurti, pateikti ir keisti informacija, bendrauti ir dalyvauti interneto tinkluose.

Skaitmeninė kompetencija (4)

Su šia kompetencija susijusios būtinos žinios, įgūdžiai ir nuostatos:

- Tai apima pagrindines kompiuterio programas - teksto tvarkymą, skaičiuokles, duomenų bazes, informacijos saugojimą ir tvarkymą - ir supratimą apie galimybes ir galimą riziką, susijusią su internetu ir bendravimu elektroninėmis priemonėmis (el. paštu, tinklų kūrimo priemonėmis) darbo, laisvalaikio, dalijimosi informacija ir dalyvavimo bendradarbiavimo tinkluose, taip pat mokymosi ir mokslinių tyrimų tikslais.
- Būtinai įgūdžiai: gebėjimas atskirti realius ir virtualius elementus atpažįstant sąsajas. gebėjimas ieškoti, rinkti ir apdoroti informaciją, kritiškai ir sistemingai ja naudotis, įvertinant jos tinkamumą,
- Asmenys turėtų gebėti naudotis priemonėmis sudėtingai informacijai kurti, pateikti ir suprasti, taip pat gebėti naudotis internetu teikiamomis paslaugomis, atlikti jų paiešką ir naudotis jomis; jie taip pat turėtų gebėti taikyti TSS kaip paramą kritiniam mąstymui, kūrybiškumui ir naujovėms.
- TSS naudojimas reikalauja kritiško ir apmąstančio požiūrio į turimą informaciją ir atsakingo interaktyvios žiniasklaidos naudojimo..

Mokykloms skirtos gairės, kaip ugdyti mokinių bendruosius gebėjimus.

**Ką darome šiandien?
Projektai, veikla?**

Kompetencija Gebėjimas mokytis(5)

- Apibrėžimas: „Mokymasis mokytis“ - tai gebėjimas mokytis ir atkakliai mokytis, organizuoti savo mokymąsi, įskaitant veiksmingą laiko ir informacijos valdymą, tiek individualiai, tiek grupėse. Šis gebėjimas apima savo mokymosi proceso ir poreikių suvokimą, turimų galimybių nustatymą ir gebėjimą įveikti kliūtis, kad mokymasis būtų sėkmingas.
- Ši kompetencija apima naujų žinių ir įgūdžių įgijimą, apdorojimą ir įsisavinimą, taip pat patarimų ieškojimą ir naudojimąsi jais. Mokymasis mokytis leidžia asmenims įgyti gebėjimą naudotis savo ankstesniu mokymusi ir bendrąja gyvenimo patirtimi, kad galėtų panaudoti ir pritaikyti žinias ir įgūdžius įvairiomis aplinkybėmis - namuose, darbe, švietimo ir mokymo įstaigose. Pagrindiniai veiksniai, padedantys ugdyti šią asmens kompetenciją, yra motyvacija ir pasitikėjimas savimi.

Mokymasis mokytis (5)

Su šia kompetencija susijusios esminės žinios, įgūdžiai ir nuostatos :

Jei mokymasis yra skirtas konkretiems darbo ar karjeros tikslams pasiekti, asmuo turėtų žinoti, kokių kompetencijų, žinių, įgūdžių ir kvalifikacijų jam reikia.

Visais atvejais mokymasis mokytis reikalauja, kad asmuo žinotų ir suprastų savo pageidaujamas mokymosi strategijas, savo įgūdžių ir kvalifikacijos stiprias ir silpnąsias puses, gebėtų ieškoti švietimo ir mokymo galimybių bei prieinamos pagalbos ar paramos. Norint išmokti mokytis, pirmiausia reikia įgyti pagrindinius raštingumo, skaičiavimo ir IRT įgūdžius, būtinus tolesniam mokymuisi.

Asmenys turėtų gebėti skirti laiko savarankiškam mokymuisi, kuriam būdinga savidisciplina, taip pat mokymosi procese bendradarbiauti, pasinaudoti grupės įvairove ir dalytis įgytomis žiniomis bei įgūdžiais.

Jie turėtų gebėti patys organizuoti savo mokymąsi, vertinti savo darbą ir prireikus kreiptis patarimo, informacijos ir paramos. Teigiamas požiūris apima motyvaciją ir pasitikėjimą savo jėgomis mokytis ir sėkmingai dalyvauti šiame procese visą gyvenimą. Požiūris į problemų sprendimą skatina ir mokymosi procesą, ir asmens gebėjimą įveikti kliūtis bei keistis.

Noras pritaikyti gyvenimo patirtį ir mokymąsi, taip pat smalsumas ieškoti galimybių mokytis ir taikyti šį procesą įvairiose gyvenimo situacijose yra esminiai teigiamo požiūrio elementai.

Mokykloms skirtos gairės, kaip ugdyti mokinių bendruosius gebėjimus.

**Ką darome šiandien?
Projektai, veikla?**

Socialiniai ir pilietiniai gebėjimai(6)

Apibrėžimas: Tai asmeniniai, tarpasmeniniai ir tarpkultūriniai gebėjimai, apimantys visą spektrą elgsenos, padedančios asmenims veiksmingai ir konstruktyviai dalyvauti socialiniame ir profesiniame gyvenime, ypač vis įvairesnėse visuomenėse, ir prireikus spręsti konfliktus.

Pilietinė kompetencija rengia asmenis visapusiškai dalyvauti pilietiniame gyvenime, grindžiama socialinių ir politinių sąvokų bei struktūrų išmanymu ir aktyvaus bei demokratinio dalyvavimo jausmu.

Socialiniai ir pilietiniai gebėjimai (6)

Su šia kompetencija susijusios būtinos žinios, įgūdžiai ir nuostatos:

A. Socialinė kompetencija yra susijusi su asmenine ir socialine gerove, kuri reikalauja suvokimo, kaip asmenys gali užtikrinti optimalią fizinę ir psichinę sveikatą, taip pat suprantamą kaip savo, savo šeimos ir artimiausios socialinės aplinkos išteklius, ir žinių, kaip tinkamas gyvenimo būdas gali prie to prisidėti.

Sėkmingam tarpasmeniniam ir socialiniam dalyvavimui būtina suprasti elgesio ir elgsenos taisykles, visuotinai priimtinas įvairiose visuomenėse ir aplinkose (pvz., darbe).

Būtina suprasti Europos visuomenių daugiakultūrinius ir socialinius bei ekonominius aspektus ir nacionalinio kultūrinio tapatumo bei europinio tapatumo sąveiką.

Pagrindiniai šios kompetencijos įgūdžiai apima gebėjimą konstruktyviai bendrauti įvairiose aplinkose, toleranciją, išreikšti ir suprasti skirtingus požiūrius, derėtis kartu su gebėjimu kurti pasitikėjimo atmosferą ir empatiją.

Asmenys turėtų gebėti įveikti ir konstruktyviai išreikšti stresą bei nusivylimą ir atskirti asmeninę ir profesinę sritis. Ši kompetencija grindžiama bendradarbiavimu, asertyvumu ir sąžiningumu. Asmenys turėtų domėtis socialiniu ir ekonominiu vystymusi, tarpkultūriniu bendravimu, vertinti įvairovę ir gerbti kitus, būti pasirengę įveikti išankstines nuostatas ir siekti kompromisų.

Socialiniai ir pilietiniai gebėjimai (6)

Su šia kompetencija susijusios būtinos žinios, įgūdžiai ir nuostatos:

- B. Pilietinė kompetencija grindžiama demokratijos, teisingumo, lygybės, pilietiškumo ir pilietinių teisių sąvokų išmanymu, įskaitant tai, kaip jos suformuluotos Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje ir tarptautinėse deklaracijose ir kaip jas taiko įvairios institucijos vietos, regioniniu, nacionaliniu, Europos ir tarptautiniu lygmenimis.
- Be to, jis taip pat apima žinias apie šiuolaikinius įvykius ir svarbiausius pokyčius bei tendencijas nacionalinėje, Europos ir pasaulio istorijoje. Be to, turėtų būti gilinamas supratimas apie socialinių ir politinių judėjimų tikslus, vertybes ir politiką.
- Taip pat būtina susipažinti su Europos integracija ir ES struktūromis, jų pagrindiniais tikslais ir vertybėmis, taip pat suvokti įvairovę ir kultūrinę tapatybę Europoje.
- Pilietinės kompetencijos įgūdžiai apima gebėjimą veiksmingai kartu su kitais dalyvauti viešojoje veikloje, rodyti solidarumą ir susidomėjimą sprendžiant vietos ir platesnių bendruomenių problemas.
- Šie įgūdžiai apima kritinį ir kūrybinį apmąstymą ir konstruktyvų dalyvavimą vietos ir rajono bendruomenės veikloje bei sprendimų priėmimo procesuose visais lygmenimis - nuo vietos iki nacionalinio ir Europos, ypač balsuojant.
- Visiška pagarba žmogaus teisėms, įskaitant lygybę, kaip demokratijos pagrindą, skirtingų religijų ir etninių grupių vertybių sistemų skirtumų pripažinimas ir supratimas yra pozityvaus požiūrio pagrindas.
- Jis apima ir priklausymo savo aplinkai, šaliai, Europos Sąjungai ir visai Europai bei pasauliui jausmo demonstravimą, ir pasirengimą dalyvauti priimant demokratinis sprendimus visais lygmenimis.
- Tai taip pat apima pareigos jausmo demonstravimą ir bendrų vertybių, būtinų bendruomenės sanglaudai užtikrinti, tokių kaip pagarba demokratijos principams, supratimą ir pagarbą joms.
- Konstruktyvus dalyvavimas taip pat apima pilietinę veiklą, kuria remiama įvairovė ir socialinė sanglauda bei tvarumas, ir norą gerbti kitų vertybes ir privatumą.

Mokykloms skirtos gairės, kaip ugdyti mokinių bendrąsias kompetencijas.

**Ką darome šiandien?
Projektai, veikla?**

Iniciatyvumas ir verslumas(7)

Apibrėžimas: Iniciatyvumas ir verslumas reiškia asmens gebėjimą įgyvendinti idėjas. Jie apima kūrybiškumą, novatoriškumą ir rizikos prisiėmimą, taip pat gebėjimą planuoti veiklas ir vadovauti joms siekiant tikslų.

Jie turėtų apimti etinių vertybių suvokimą ir skatinti gerą valdymą.

Iniciatyvumas ir verslumas (7)

Su šia kompetencija susijusios svarbiausios žinios, įgūdžiai ir nuostatos:

Būtinės žinios apima gebėjimą nustatyti turimas asmeninės, profesinės ar verslo veiklos galimybes, įskaitant platesnius klausimus, kurie sudaro žmonių darbo ir gyvenimo kontekstą, pavyzdžiui, bendrą supratimą apie tai, kaip veikia ekonomika, ir galimybes bei iššūkius, su kuriais susiduria darbdaviai ir organizacijos.

Asmenys taip pat turėtų išmanyti su verslu susijusius etinius klausimus ir tai, kaip jie gali kurti teigiamus pokyčius, pavyzdžiui, per sąžiningą prekybą ar socialinį verslą.

Įgūdžiai susiję su aktyviu projektų valdymu (kuris apima, pavyzdžiui, planavimą, organizavimą, vadovavimą, vadovavimą ir užsakymą, analizę, bendravimą, ataskaitų rengimą, vertinimą ir pateikimą), veiksmingu atstovavimu ir derybomis, gebėjimu dirbti tiek individualiai, tiek bendradarbiaujant komandoje.

Labai svarbu gebėti įvertinti ir nustatyti savo stipriasias ir silpnąsias puses, taip pat įvertinti ir rizikuoti, kai tai pagrįsta. Versliam mąstymui būdinga iniciatyva, aktyvumas, savarankiškumas ir novatoriškumas tiek asmeniniame ir socialiniame gyvenime, tiek darbe. Jis taip pat apima motyvaciją ir ryžtą siekti asmeninių ar bendrų tikslų tiek asmeniniame gyvenime, tiek darbe..

**Mokyklų plėtros kryptys, skirtos mokinių
bendrosioms kompetencijoms stiprinti.**

**Ką darome
šiandien?
Projektai, veikla?**

Kultūrinio sąmoningumo ir raiškos kompetencija (8).

Apibrėžimas: idėjų, patirties ir jausmų kūrybinės raiškos svarbos suvokimas naudojant įvairias raiškos priemones, įskaitant muziką, scenos meną, literatūrą ir vaizduojamąjį meną.

Kultūrinio sąmoningumo ir raiškos kompetencija (8)

Su šia kompetencija susijusios būtinos žinios, įgūdžiai ir nuostatos:

Kultūros žinios apima vietos, nacionalinio ir Europos kultūros paveldo ir jo vietos pasaulyje pažinimą. Tai apima pagrindines žinias apie svarbiausius kultūros kūrinius, įskaitant šiuolaikinę populiariąją kultūrą. Labai svarbu suprasti Europos ir kitų pasaulio regionų kultūrinę ir kalbinę įvairovę ir būtinybę ją išsaugoti, taip pat suvokti estetinių veiksnių svarbą kasdieniame gyvenime.

Įgūdžiai apima ir jautrumą, ir raišką: jautrumą ir mėgavimąsi meno kūriniais bei spektakliais, taip pat saviraišką įvairiomis priemonėmis, pasitelkiant įgimtus gebėjimus.

Kultūrinė raiška yra labai svarbi ugdant kūrybinius įgūdžius, kuriuos galima panaudoti daugelyje profesinių situacijų. Gilus savo kultūros supratimas ir tapatybės jausmas gali būti pagarbos ir atviro požiūrio į kultūrinės raiškos įvairovę pagrindas.

Teigiamas požiūris taip pat apima kūrybiškumą ir norą puoselėti estetinius gebėjimus per saviraišką meninėmis priemonėmis ir dalyvavimą kultūriniame gyvenime.

Mokyklų plėtros kryptys, skirtos mokinių bendrosioms kompetencijoms ugdyti

---

Ką darome šiandien?
Projektai, veikla?

.

**Bendrosios kompetencijos
reikalingos asmeniniam tobulėjimui,
darbui, socialinei integracijai ar
visaverčiam gyvenimui.**

6 pratimas

- Kokias, jūsų nuomone, pagrindines kompetencijas mokytojai dažniausiai ugdo dirbdami su vaikais, o kokias - rečiausiai?
- Kokius metodus taikote dirbdami su vaikais, kad ugdytumėte jų pagrindinius gebėjimus? Pateikite metodų pavyzdžių ir nurodykite, kaip jie susiję su pagrindiniais gebėjimais.

Reflektyvūs klausimai:

---

1. Nustatyti, kiek mokytojai žino ir supranta bendrųjų kompetencijų esmę, ir paskatinti juos apmąstyti individualius ir institucinius išteklius, susijusius su kiekviena bendrąja kompetencija.
2. Sąsajų tarp ES bendrųjų gebėjimų ir pagrindinių mokymo programų nuostatų ieškojimas.
3. Pasirinktų bendrųjų kompetencijų pasiekimo rodiklių, informacijos šaltinių apie organizacijos darbą ugdant vaikų bendrąsias kompetencijas supratimas ir paieška.

Bibliografija

- Dumont H., Istance D., Benavides F., Mokymosi esmė. Mokslinių tyrimų rezultatų taikymas praktikoje, vert. Z. Janowska, Leidėjas Wolters Kluwer, Warszawa 2013.
- Grzegorczyk B., Grzegorczyk M., Jas M., Juskiewicz I., Łysak K., Pedagoginės inovacijos - tai naujoviški mokymo, organizaciniai ir metodiniai sprendimai, gerinantys darbo kokybę mokykloje. Teisinis pagrindas ir įgyvendinimo procedūros, Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Kielce 2016.

Bibliografija

Choińska-Mika, J. i Sitek, M. (red.) (2015). Bendrojo ugdymo pagrindinės programos įgyvendinimas. IBE Detaliosios didaktikos grupės atlikto tyrimo išvados. Varšuva: Švietimo tyrimų institutas.

Czerepaniak-Walczak, M. (1999). Kompetencija: raktinis žodis arba "užraktas" švietime. *Neodidagmata*, 24, p. 64-65.

Kopińska, V. i Solarczyk-Szwec, H. (red.) (2017). Socialiniai ir pilietiniai gebėjimai bendrojo ugdymo pagrindinėje programoje. Kritinė analizė. Toruń: Wydawnictwo Naukowe UMK.

Bibliografija

Socialiniai ir pilietiniai gebėjimai bendrojo ugdymo pagrindėje programoje
atsižvelgiant į Integruotos gebėjimų strategijos 2030 iššūkius Hanna
Solarczyk-Szwec*

Filosofijos ir socialinių mokslų fakultetas, Mikalojaus Koperniko
universitetas, Torunė, Lenkija